

Prínos multikulturality v cudzojazyčnom vzdelávaní v profile absolventa odboru medzinárodné vzťahy a diplomacia

Mária Polčicová¹

¹ Univerzita Mateja Bela v Banskej Bystrici, Fakulta politických vied a medzinárodných vzťahov; Kuzmányho 1, 974 01 Banská Bystrica; maria.polcicova@umb.sk

Grant: VEGA č. 1/0437/19

Název grantu: Význam internacionalizácie vysokoškolského vzdelávania pre konštrukciu identity Európskej únie a zvyšovanie konkurencieschopnosti v európskom priestore.

Oborové zaměření: AM - Pedagogika a školství

© GRANT Journal, MAGNANIMITAS Assn.

Abstrakt Pojem multikulturality by sme v súčasnosti mohli zaradiť do skupiny moderných slov. Aj akademická pôda ho skúma z rôznych aspektov. V našom príspevku si ho budeme všimáť v súvislosti so vzdelávacím procesom v rámci cudzojazyčného vzdelávania na fakultách nefilologického zamerania, konkrétne odboru medzinárodné vzťahy a diplomacia. Uvedomelé vzdelávanie mladej generácie k uvedomeniu si rozmanitosti mnohých kultúr a ich hodnôt, k poznávaniu a rešpektovaniu cudzích kultúrnych fenoménov, ku tolerancii odlišnosti a jedinečnosti je nevyhnutným predpokladom zdravej modernej globalizovanej spoločnosti. Predpokladáme, že práve absolventi daného odboru budú vytvárať a formovať aj prostredníctvom svojho profesijného politického a spoločenského angažovania zásadné princípy ľudského správania. Poznať cudziu kultúru znamená popri ovládaní cudzieho jazyka aj schopnosť rešpektovať v rámci komunikačného procesu kultúrne štandardy a schémy myslenia a správania. Ich nesprávna interpretácia môže mať za následok nielen zlyhanie jednotlivca, ale aj potenciálne politické či spoločenské konflikty. Správne nastavenie štandardov vzdelávania vedie k pochopeniu identity danej kultúry a k predchádzaniu týchto problémov

Kľúčová slova Multikulturalita, cudzojazyčné vzdelávanie, medzinárodné vzťahy, diplomacia

1. ÚVOD

Výchova a vzdelávanie zohráva v súčasnom spoločenskom i politickom prostredí kľúčový význam. Spojenie štúdia kultúry a cudzojazyčnej komunikácie je opodstatnenou súčasťou moderného vzdelávacieho procesu. Komunikácia prispieva k vytváraniu prostredia rešpektu a tolerancie odlišnosti. Pre uplatniteľnosť na svetovom trhu práce by sa mala stať popri jazykových schopnostiach ako jedna z priorít otvorenosť, vnímanie a schopnosť rešpektovať i kultúrne odlišnosti. Pre absolventov nefilologických odborov je z dôvodu ich úspešnej uplatniteľnosti na trhu práce jedným z kľúčových aspektov popri kvalitnej kompetencii z daného odboru i ovládanie cudzích jazykov na primeranej odbornej úrovni. Pre absolventov nefilologického odboru medzinárodné vzťahy a diplomacia je spojenie kultúrnej a jazykovej kompetencie o to dôležitejšie, že sa cielene pripravujú na výkon svojich funkcií v rôznych nadnárodných odvetviach medzinárodnej politiky, medzinárodného práva, diplomatických služieb. Budú zastávať

posty v medzinárodných organizáciách napr. v Európskej únii, NATO či na mnohých konzulátoch, kde sa bude od nich očakávať popri výbornej jazykovej kompetencii i erudícia poznania napr. kultúrneho vývoja jednotlivých svetových makroregiónov, ich kultúrna citlivosť, resp. vnímanie kultúrnej inakosti, ktoré zákonite globalizácia spoločnosti so sebou priniesla. Potreba poskytnutia komplexného obrazu problematiky multikulturality by malo byť prirodzenou agendou každej vzdelávacej inštitúcie aj v rámci Európskej únie.

2. JAZYKOVO-KULTÚRNE VZDELÁVANIE NA VYSOKÝCH ŠKOLÁCH NEFILOLOGICKÉHO ZAMERANIA

Prirodzeným nástrojom sprostredkovania kultúry sa stáva jazyk. Spojenie štúdia kultúry a komunikácie je v súčasnom globalizovanom svete opodstatnené. Kultúra nie je vrodená, osvojujeme si ju učením. Prenáša sa z generácie na generáciu, a tak sa zachováva, vychádza zo symbolov, je dynamickým systémom podliehajúcim zmene. Z pohľadu štúdia medzikultúrnej komunikácie má jazyk významnú úlohu pri skúmaní a porovnávaní kultúr. Jazyk ako súbor symbolov sa riadi istými pravidlami, ako tieto symboly spájať. Symboly i pravidlá sú špecifické pre danú kultúru a odrážajú spôsob, akým je v tejto kultúre vnímaná realita (Samovar, Porter, Stefani, 1998, s. 123).

Vzdelávaniu odborníkov jednotlivých vedných odborov v cudzom jazyku sa venujú vysoké školy nefilologického zamerania. My sme sa v našom príspevku zamerali na odbory medzinárodných vzťahov a diplomacie, ktoré sa zaraďujú do systému politických vied. Naši študenti sa na základe tohto princípu oboznamujú s kultúrou istého konkrétneho národa prostredníctvom jazyka, a to formou samotnej výučby cudzieho jazyka, zameranej prostredníctvom daného cudzieho jazyka na získavanie poznatkov z daného odboru.

V našom prípade Fakulty politických vied a medzinárodných vzťahov zohráva o to väčšiu váhu ovládanie minimálne dvoch cudzích jazykov na úrovni referenčného rámca B2 pri absolventoch štúdia odboru medzinárodných vzťahov a diplomacie priam kľúčovú úlohu. Práca diplomata, politika či experta v oblasti medzinárodných vzťahov je priamo založená na interakcii s cudzím prostredím a danou kultúrou. V prípade, že zlyhá jazyková kompetencia diplomata, má to priamy dopad na celý vývoj spoločnosti. Z tohto

dôvodu pripisujeme problematike primeranej jazykovej kompetencie, a najmä jej získavania u odborníkov v oblasti diplomacie, medzinárodných vzťahov i politológie celospoločenský význam.

Naši študenti majú možnosť v rámci svojho štúdia získať znalosti viacerých cudzích jazykov. V bakalárskom stupni štúdia majú ako prvý cudzí jazyk anglický jazyk a ako voliteľný druhý cudzí jazyk s výberom nemeckého, španielskeho, ruského a francúzskeho jazyka. Týždenná výmera je stanovená na formu 2 hodiny prednášky a 1 hodina seminárov. Uvedená výmera je odrazom smerovania jazykovo-kultúrnej politiky fakulty, ktorej absolvent by mal zvládnuť, na základe odborných textov a tematickej literatúry, poznatkovú problematiku o krajine cieľového jazyka: históriu, krajinovedu, spoločensko-právnu skutočnosť i medzinárodné postavenie krajiny cieľového jazyka. Dôraz sa tiež kladie na zvládnutie terminologickej základne študovaného odboru v cudzom jazyku. Uvedený model pokračuje následne aj v magisterskom stupni štúdia, kde nastáva len zmena medzi prvým a druhým cudzím jazykom.

Koncepcia jazykovej politiky fakulty je obsiahnutá aj v definovaní profilu absolventa pre bakalársky i pre magisterský stupeň štúdia v študijnom programe medzinárodné vzťahy. Absolvent pre bakalársky stupeň štúdia v študijnom programe medzinárodné vzťahy disponuje rozšírenou bázou jazykových kompetencií v oblasti odbornej terminológie a jej využitia v odbornej komunikácii, či už v rámci ústneho alebo písomného prejavu. Absolvent prvého stupňa vysokoškolského štúdia v študijnom programe medzinárodné vzťahy disponuje prehľadom a orientáciou v oblasti základných teoreticko-metodologických východísk teórie medzinárodných vzťahov, ako aj ďalších nadväzujúcich a príbuzných vedných odborov, akými sú medzinárodné právo, medzinárodná ekonómia, európske právo, politická geografia, hospodárska geografia, medzinárodná ekonomická integrácia, základy diplomacie a taktiež disponuje rozšírenou bázou jazykových kompetencií v oblasti odbornej terminológie uvedených odborov v minimálne v jednom svetovom jazyku tak v rámci ústneho, ako aj písomného prejavu. Odborná profilácia absolventa študijného programu medzinárodné vzťahy v rámci prvého stupňa vysokoškolského vzdelávania je koncipovaná tak, aby absolventom daného stupňa štúdia umožnila kontinuálne pokračovať v štúdiu predmetnej problematiky v rámci druhého stupňa vysokoškolského vzdelávania v danom i príbuzných študijných odboroch a programoch, prípadne vzhľadom k svojej odbornej profilácii uplatniť sa v rámci rôznych odvetví spoločenskej a hospodárskej praxe (ústredné orgány štátnej správy, samosprávne orgány, médiá, súkromný sektor). V rámci zabezpečenia uceleného súboru vedomostí, kompetencií a zručností, tvoriacich nosnú časť odbornej profilácie absolventa študijného programu medzinárodné vzťahy je dôraz položený najmä na hlboké a ucelené vedomosti z oblasti medzinárodných vzťahov - politických, medzinárodných ekonomických vzťahov, medzinárodného práva, medzinárodných organizácií, zahraničnej politiky, zahraničnej politiky Slovenskej republiky, teórie a praxe diplomacie, diplomatického a konzulárneho práva, histórie a vývoja európskej integrácie, práva Európskej únie, sociálno-ekonomického a kultúrneho vývoja jednotlivých svetových makroregiónov ako aj na rozvoj komunikačných schopností a kompetencií v rámci odbornej komunikácie v cudzom jazyku.

Odbor medzinárodných vzťahov a diplomacie je špecifickým odborom v rámci nefilologických smerov. Jeho absolventi zastávajú významné funkcie na čele štátnych orgánov, medzinárodných organizácií či v diplomatických službách. Práve pracovníci diplomatických služieb by mali mať multikultúrne vzdelanie. Domnievame sa, že kultúru istej krajiny však nie je možné pochopiť bez poznania jazyka danej krajiny, a najmä jeho histórie. Koncept

jazykovo-kultúrneho vzdelávania sa v rámci cudzojazyčnej prípravy študentov uplatňuje napr. pri prednáškach a seminároch v treťom ročníku bakalárskeho štúdia, kde sylaby sú postavené prierezovo na poznaní politických dejín krajiny v cudzom jazyku. Súčasným problémovým otázkam multikulturality v intenciaciach medzinárodného systému sa dáva priestor v prvom ročníku magisterského štúdia na prednáškach a seminároch so zameraním na medzinárodnú politiku. Študenti sa zaoberajú otázkami migrácie, prejavmi netolerancie, xenofóbie, diskriminácie a rasizmu priamo formou modelových situácií i s možnosťami ich riešenia v cudzom jazyku. Na konkrétnych príkladoch si budujú i aktívnu účasť na utváraní vzťahu spoločnosti k minoritným skupinám.

3. KONCEPT MULTIKULTURALITY A POLITICKÉHO VZDELÁVANIA

Novodobé dejiny spoločnosti sú spojené s pojmom multikultúrnej spoločnosti. Aspekt globalizácie prenikol do všetkých sfér spoločnosti a priniesol so sebou nové prvky a skutočnosti, na ktoré je nevyhnutné adekvátne aj zareagovať. V rámci komunikácie dochádza k stretom kultúr, ktoré na jednej strane dané kultúry obohacujú o nové prvky, ale na druhej strane prinášajú aj väčšie vymedzenie daných kultúr, poukazovaním na odlišnosti.

Poskytnúť jednotnú definíciu kultúry je problematické. Samotná kultúra ako objekt vedeckého bádania predstavuje širokospektrálny rozsah vzťahov a súvislostí¹. Pojmom je obsahom viacerých spoločenských vied, čím dochádza k rôznorodým pohľadom v závislosti od vlastných konceptov predmetu svojho vedeckého výskumu. Ani filozofia, ktorú považujeme za „matku všetkých vedných odborov“, ju nedefinuje jednoznačne, napriek tomu, že sa ňou systematicky zaoberá už od osvietenectva. K významnej systematizácii pojmu kultúry v rámci filozofie prispel nemecký filozof Scheler v rámci filozofickej antropológie, ktorá sa zaradila medzi základné disciplíny európskej filozofie. V súčasnom vedeckom svete sa intenzívne výskumom kultúr a civilizácií zaoberá kulturológia ako samostatná vedná disciplína.

Kultúry ako systémy, štruktúry a inštitúcie sa vyznačujú tým, že niečo kolektívne, sociálne zakotvujú, upevňujú alebo udržiavajú, a to nezávisle od toho, ako si jednotlivci vedome alebo nevedomovane vytvárajú svoju špecifickú kultúru. Pri vedeckom štúdiu uvedeného pojmu je nutné zohľadňovať viacero prístupov či už v užšom kulturologickom či širšom filozofickom kontexte. Poznanie vlastnej špecifickej kultúrnej identity si však vyžaduje, aby sme ju prezentovali v rámci plurality kultúr i pomocou filozofických postupov zdôvodnili možnosti skúmania interkultúrnych alebo multikultúrnych procesov v súčasnom svete (Zagoršková, 2014, s. 361).

Kultúra predstavuje viacúrovňový systém rôznych špecifických prvkov, ktoré vytvárajú a formujú každodenný život jej príslušníkov pozostávajúci nielen z tradícií a zvykov, ktoré sa prenášali vo vnútri kultúry po generácie, ale aj z vplyvov, ktoré vychádzajú zvonku.

V prípade, že dochádza k stretu viacerých kultúr, vystupuje do popredia problematika medzikultúrneho dialógu, resp. dialógu kultúr². V rámci európskeho priestoru sa stretávame s rozličnými

¹ Pojem kultúry je systémovým kognitívnym pojmom. Reprezentuje súbor poznatkov z mnohých oblastí vedenia: z filozofie, vedy, histórie, umenia, práva, morálky, náboženstva, skrátka zo všetkých oblastí ľudskej činnosti. Z tohto hľadiska pojem kultúry subsumuje ďalšie výrazy ako vedecká kultúra, právna kultúra, politická kultúra, umelecká kultúra, jazyková kultúra, sociálna kultúra a iné. Keď skúmame tieto subkultúry, orientujeme sa hlavne na otázku kultúrneho statusu vedy, náboženstva, umenia alebo politiky v danom čase a priestore (Zagoršková, 2014, s. 360-361).

² Analýzou uvedených pojmov sa venuje Zagoršková (2014), ktorá považuje za kľúčovú otázku, či sa má dialóg kultúr odohrávať na osi skúmania všeobecného a

kultúrami, s rôznymi ľuďmi s odlišnými vzorcami správania sa, s odlišnými potrebami a záujmami. Kultúre sa učíme, pôsobíme v nej, šírieme ju a zachováваме prostredníctvom komunikácie (Samovar, Porter, Stefani, 1998, s. 126). A práve jazyk je považovaný za jedného z nositeľov komunikácie. Aj preto je potrebné venovať zvýšenú pozornosť štúdiu jazyka v rámci medzikultúrnej komunikácie³. V súvislosti s témou sa stretávame aj s pojmom medzikultúrnej citlivosti. Podľa Bawuka a Brislina sa medzikultúrna citlivosť vo všeobecnosti vzťahuje k citlivosti voči významu kultúrnych rozdielov a voči názorom ľudí v iných kultúrach (Bhawuk, Brislin, 1992, s. 414).

Každá etapa ľudskej spoločnosti je poznačená politickým vývojom, politickými rozhodnutiami. Jednotlivé etapy vývoja ľudskej spoločnosti nám dokazujú, že práve politika je spoločným spojovníkom celého spoločenského diania. O to viac to platí aj pre súčasnú modernú spoločnosť. Dôkazom prieniku aspektu kultúrnosti do politiky je aj skutočnosť, že medzikultúrny dialóg v modernej demokratickej spoločnosti je pri realizácii zahraničnej politiky považovaný aj za prejav mäkkej moci⁴. V rámci pedagogického procesu sa tým odкрýva koncept stretu politického vzdelávania a medzikultúrneho vzdelávania.

Napriek tomu, že pojem politického vzdelávania ukrýva v sebe viacero negatívnych skúseností z minulých období, ho považujeme v spojení s medzikultúrnym dialógom za jeden z kľúčových aspektov rozvoja súčasnej demokratickej spoločnosti aj v súvislosti s pedagogickým procesom. Súčasná Európa je vystavená viacerým spoločensko-politickým konfliktom, ktorých zvládnutie si vyžaduje vysokú dávku odbornosti, ale aj tolerancie a medzikultúrnej citlivosti. Vzdelávanie mladých ľudí práve v hodnotách humánnosti, demokracie by malo byť preto prioritou pre každú vládnucu garnitúru. Potreba poskytnutia demokratických názorov, myšlienok či už napr. v kontexte dejinných súvislostí v medzinárodnom kontexte alebo v kontexte poznania medzikultúrnych súvislostí či potreba rozvoja kritického myslenia mládeže by mala byť prirodzenou agendou každej vzdelávacej inštitúcie aj v rámci Európskej únie.

4. NORMATÍVNOSŤ MULTIKULTÚRNEHO VZDELÁVANIA⁵

Európsky parlament vyhlásil rok 2008 za Európsky rok medzikultúrneho dialógu. Cieľom je posilniť úctu ku kultúrnej rozmanitosti a podporiť spolunažívanie rôznych kultúr a náboženstiev v súčasnom globalizovanom svete a súčasne vyprofilovať ho ako nástroj stability a rozvoja európskeho priestoru. Medzikultúrny dialóg bol v rôznych štádiách a záveroch predbežne vymedzený ako proces zahŕňajúci otvorenú a na rešpekte založenú výmenu či interakciu medzi jednotlivcami, skupinami a organizáciami s odlišným kultúrnym pozadím alebo svetonázorom. Medzi jeho ciele patrí dosiahnuť hlbšie pochopenie rôznorodých pohľadov a praktík, zvýšiť účasť, ako aj možnosti a schopnosti výberu, podporiť rovnosť a zlepšiť kreatívne procesy.ras

jedinečného, alebo na osi skúmania interakčnej konfrontácie špecifických hodnotových preferencií jednotlivých kultúr. Bez princípu inakosti v dialógu by aj pojem kultúrnej identity stratil svoje zdôvodnenie

³ Na Slovensku sa problematike multikulturality venujú napr. Sabol (2003), Kominarec-Kominarec (2005).

⁴ Pojem mäkkej moci je kľúčovým pojmom jedného konceptu medzinárodnej politiky súčasnosti. Mäkká moc, podobne ako iné formy moci, predstavuje schopnosť meniť správanie druhých s cieľom dosiahnuť to, čo si želá subjekt vplyvu. Otázke mäkkej moci v súlade s medzinárodnou politikou sa venujú napr. Nye (2011), Ronfeldt-Arquilla (2009), Gallaroti (2011).

⁵ Napriek tomu, že v texte používame pojem multikultúrne vzdelávanie, uvažujeme aj o pojmoch multikultúrna výchova, multikultúrny dialóg.

Slovenská republika sa pripojila k uvedenej iniciatíve a jedným z konkrétnych prvkov implementácie uvedeného procesu bolo v rámci vzdelávacej politiky presadzovanie multikultúrneho vzdelávania, resp. multikultúrnej výchovy ako povinnej voliteľnej prierezovej témy v štátnom vzdelávacom programe.⁶ Je založené na princípe sociálnej spravodlivosti a rovnosti vo vzdelávaní, ktorého cieľom je dosiahnutie sociálnej zmeny v rámci konkrétnych etáp vývoja jednotlivca prostredníctvom školy ako vzdelávacej inštitúcie. Ide o proces premeny samotných aktérov, transformáciu škôl a školského systému až po transformáciu spoločnosti. Multikultúrna výchova je v slovenskom štátnom vzdelávacom programe postavená ako prierezová téma, ktorá by sa teda mala aplikovať naprieč všetkými predmetmi. Významnú rolu pri presadzovaní myšlienok multikultúrneho vzdelávania na Slovensku zohrávajú aj mimovládne spoločnosti a organizácie, ktoré prostredníctvom rôznych think-tankov, svojou expertíznou činnosťou, tvorbou analýz či odborných publikácií môžu výraznou mierou pomôcť formulovať vzdelávaciu politiku na Slovensku.

V politike sa rôznorodosť kultúr presadzuje najmä rešpektovaním Ústavy ľudských práv a slobôd. Podľa Šurmánekovej je v prípade Slovenska nutné vychádzať z deklarovania ústavnosti slovenského štátu. Ústava Slovenskej republiky v čl. 12, ods. 2 definuje záruku dodržiavania základných práv a slobôd na území SR všetkým bez ohľadu na pohlavie, rasu, farbu pleti, jazyk, vieru a náboženstvo, politické či iné zmýšľanie, národný alebo sociálny pôvod, príslušnosť k národnosti alebo etnickej skupine, majetok, rod alebo iné postavenie (Šurmáneková, 2020, s.157).

V súvislosti s aktuálnou výskumnou problematikou budovania jednotnej európskej identity je zaujímavý názor Banksa, ktorý dokonca nepriamo prepája multikultúrne (multietnické) vzdelávanie s budovaním identity cez kritické rozpoznávanie vlastnej etnickej identity a identity ostatných detí v triede po budovanie národnej identity, a to porozumením a stotožnením sa s demokratickými ideálmi ako je ľudská dôstojnosť, spravodlivosť a rovnosť (Banks, J. A., 1988, s. 150).

Prvotným nositeľom myšlienky medzikultúrneho dialógu na úrovni Európskej únie je považovaná organizácia UNESCO, ktorej princípom je myšlienka uznania rozdielov a mnohorakosti sveta, v ktorom žijeme. Konkrétnymi nástrojmi boli prijaté medzinárodné záväzné deklarácie a dokumenty⁷. Za kľúčový za považuje Dohovor o ochrane a podpore rozmanitosti kultúrnych prejavov (Convention on the protection and promotion of the diversity of cultural expressions) č. 8668/06, prijatý 20. októbra 2005 v Paríži na 33. zasadnutí Generálnej konferencie UNESCO.⁸ V článku 1c sa jednoznačne artikuluje, že je potrebné povzbudiť dialóg medzi kultúrami, s cieľom zabezpečenia širšej a vyvázenejšej výmeny kultúr vo svete, v prospech interkultúrnej úcty a kultúry mieru. Hlavným stanoveným cieľom celého dohovoru sa stalo vytvorenie a súčasne posilnenie kompetencií národných i nadnárodných subjektov, ktoré vytvárajú všeobecný rámec pre samotné uvedenie si podstaty ľudskej rozmanitosti, jej kultúr a v rámci toho konkrétnych kultúrnych prejavov. Ide napr. o princípy rozvoja interakcie medzi rozmanitými kultúrami, uznania osobitného charakteru kultúrnych aktivít, tovarov a služieb a prijímanie takých politík a opatrení na ochranu a podporu rozmanitosti kultúrnych prejavov, ktoré pri zachovaní princípu rovnocennosti dohovoru s inými medzinárodnými zmluvami zabezpečili slobodnú tvorbu,

⁶ Definície samotného pojmu multikultúrneho vzdelávania sa vyskytuje u viacerých autorov, napr. Banks (1988), Hernandez (1989), Gordon (1991), Roberts (1991), Místrík (2008).

⁷ Dokumenty sú dostupné na internete: <http://unesco.org>.

⁸ Na základe rozhodnutia Rady EÚ o uzavretí Dohovoru o ochrane a podpore rozmanitosti kultúrnych prejavov č. 8668/06, ktoré schválila Rada ministrov 18. mája 2006, boli zároveň schválené aj opatrenia potrebné na to, aby sa zmluvnou stranou Dohovoru stala i Európska únia.

rozvoj, šírenie kultúrnych prejavov ako i produkciu v rámci kultúrneho priemyslu.

Prínosom pre problematiku multikultúrneho vzdelávania je Správa o úlohe medzikultúrneho dialógu, kultúrnej rozmanitosti a vzdelávania pri propagovaní základných hodnôt EÚ (2015/2139(DEC)INI)). Deklaruje podstatu normatívnosti, keďže definuje medzikultúrny dialóg z hľadiska právneho pojmu. Podľa uvedeného dokumentu medzikultúrny dialóg nie je upravený vo vnútroštátnom práve, práve Európskej únie ani v medzinárodnom práve, ale vychádza z medzinárodných rámcov zameraných na ochranu ľudských práv a kultúrnej rozmanitosti. Otázky multikultúrneho vzdelávania sa venujú najmä články 14, 17, 26, 27, v ktorých sa zdôrazňuje významnú úlohu, ktorú zohráva neformálne a informálne vzdelávanie, začlenenie cielených vzdelávacích školských exkurzií do rôznych členských štátov a nadnárodná mobilita malých detí ako nástroja na polozenie základov európskych kultúr, umenia, jazykov a hodnôt, podpora členskými štátmi, aby rozvíjali kvalitné programy odbornej prípravy na podporu rozmanitosti, na posilnenie postavenie pedagógov, vychovávateľov s cieľom uspokojovať vzdelávacie potreby a potreby odbornej prípravy detí z rôznych kultúr a rôzneho sociálneho prostredia a odstraňovať všetky formy diskriminácie a rasizmu vrátane šikanovania a počítačového šikanovania. Článok 17 súčasne deklaruje nevyhnutnosť modernizácie vzdelávacích zdrojov s cieľom podporiť multiperspektívne a viacjazyčné vzdelávanie. Viacjazyčné a medzikultúrne skúsenosti a zručnosti učiteľov sa musia v tejto súvislosti systematicky podporovať a oceňovať.

5. ZÁVER

Každá moderná demokratická spoločnosť potrebuje vzdelaných a erudovaných mladých ľudí, aby dokázala predchádzať a najmä riešiť potenciálne hrozby, ktoré zákonite vývoj spoločnosti so sebou prináša. Globalizácia sveta otvorila viaceré nové výzvy, s ktorými sa novodobá spoločnosť musí vysporiadať a primárne na ne zareagovať. Otvorená spoločnosť odkryla i tému multikulturality z pozície jej pozitívnych i negatívnych aspektov. Vzdelávanie mladých ľudí práve v hodnotách rešpektovania odlišných kultúr, náboženstiev, humánosti, kultúrnej citlivosti by malo byť preto prioritou v súčasnom vzdelávacom programe každej inštitúcie na národnej i nadnárodnej úrovni. V súčasnosti pozorujeme trend riešenia uvedenej skutočnosti aj na úrovni Európskej únie formou budovania napr. jednotnej európskej identity, či vydávaním viacerých dohôd a deklarácií, ktoré vyjadrujú podporu členskými štátmi na rozvoj kvalitných programov multikultúrneho vzdelávania. Prvky kvalitného multikultúrneho vzdelávania v cudzom jazyku sú pre niektoré vzdelávacie odbory neodmysliteľnou súčasťou, a to najmä z dôvodu uplatniteľnosti ich absolventov na trhu práce. Pre úspešnosť uplatniteľnosti na trhu absolventov odboru medzinárodné vzťahy a diplomacia ako jedného z nefilologických smerov považujeme práve koncepciu zlúčenia aspektov multikultúrneho vzdelávania a cudzojazyčného vzdelávania za prioritu, ktorú sa snažíme na našej Fakulte medzinárodných vzťahov a diplomacie prierezovo realizovať v rámci výučby predmetov cudzieho odborného jazyka po dobu celého 10-semesterálneho štúdia, t.j. ako v bakalárskom stupni štúdia tak aj v pokračovaní magistrálneho stupňa štúdia.

Zdroje

- BANKS, J.A.: *Multiethnic Education: Theory and Practice*. Boston: Allyn & Bacon, s. 150, 1988.
- BHAWUK, D., BRISLIN, R.: *The Measurement of intercultural sensitivity using the concepts of individualism and collectivism*. In *International Journal of Intercultural Relations*, roč. 16, č.4, s. 413-436, 1992.
- GALLAROTI, M. G.: *Soft Power: What it is, Why it's Important, and the Conditions Under Which it Can Be Effectively Used*. In *Journal of Political Power*, 2011, roč. 4, č.1, 2011.
- GORDON, E., ROBERTS, F.: *Report of social syllabus review and development committee*. Albany NY: The State Education Department and the University of the State of New York, 1991.
- HERNANDEZ, H.: *Multicultural education: A teacher's guide to content and process*. Columbus OH: Merrill Publishing Company, 1989.
- KOMINAREC, I., KOMINARECOVÁ, E.: *Multikulturalita a edukácia*. Prešov: FHPV PU, 2005.
- MISTRÍK, E. a kol.: *Multikultúrna výchova v škole. Ako reagovať na kultúrnu rôznorodosť*. Bratislava: Nadácia otvorenej spoločnosti, 2008.
- NYE, J. jr.: *Future of Power*. USA: PublicAffairs, 2011. ISBN 978-1-61039-069-9.
- RONFELDT, D., ARQUILLA, J.: *Noopolitik: A New Paradigm for Public Diplomacy*. In SNOW, N., TAYLOR, P. M. (eds.): *Routledge handbook of public diplomacy*. Londýn: Routledge, 2009. ISBN 0-415-95302-2.
- SABOL, J.: *Kultúra, Multikultúrnosť. Metodologická príručka pre učiteľov z oblasti interkultúrnej výchovy*. Žilina: Euroformes, 2003.
- SAMOVAR, L.A., PORTER, R.E., STEFANI, L.A.: *Communication between cultures*. Wadsworth Publishing Company, s.123-126, 1988.
- ŠURMÁNEKOVÁ, J.: *Multikulturalita v kontexte edukácie*, s. 157, 2020. Dostupné na internete: https://www.academia.edu/6473710/54_Multikulturalita_v_kontexte_eduk%C3%A1cie_Multiculturalism_in_the_context_of_education_%C5%A0URM%C3%81NEKOV%C3%81
- ZAGORŠEKOVÁ, M.B.: *Dialóg kultúr - príznak mostmodernity*. In *Filozofia*, roč.69, č. 4, s. 355-365, 2014.
- https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/A-8-2015-0373_SK.html
- <http://www.unesco.org>